

Bruxelles, den 14. december 2021
(OR. en)

15033/21

ELARG 97
COWEB 169

RESULTAT AF DRØFTELSENE

fra:	Generalsekretariatet for Rådet
til:	delegationerne
Tidl. dok. nr.:	14862/21
Komm. dok. nr.:	COM(2021) 644 final
Vedr.:	UDVIDELSEN OG STABILISERINGS- OG ASSOCIERINGSPROCESSEN – Rådets konklusioner

Vedlagt følger til delegationerne Rådets konklusioner om udvidelsen og stabiliserings- og associeringsprocessen, som Rådet godkendte den 14. december 2021.

**RÅDETS KONKLUSIONER OM UDVIDELSEN OG STABILISERINGS- OG
ASSOCIERINGSPROCESSEN**

1. Rådet noterer sig nøje Kommissionens meddelelse af 19. oktober 2021 om EU's udvidelsespolitik samt rapporterne om Montenegro, Serbien, Tyrkiet, Republiken Nordmakedonien, Albanien, Bosnien-Hercegovina og Kosovo*.
2. Covid-19-krisen har fortsat alvorlige negative konsekvenser for vores samfund og økonomier. Pandemien har understreget nødvendigheden af og fordelene ved at stå sammen og tackle fælles udfordringer sammen. EU minder om det hidtil usete omfang af støtte, der allerede er ydet, og er fortsat fast besluttet på at fortsætte dette samarbejde og denne koordinering og ligeledes på yderligere at forbedre adgangen til vacciner, diagnostik og behandling samt på at sikre større forudsigelighed og modstandsdygtighed i forbindelse med fremtidige kriser. Rådet anerkender også den værdifulde støtte, som partnerne på Vestbalkan har ydet hinanden og EU.
3. Rådet bekræfter på ny sin **vilje til udvidelse** som en fortsat central politik for Den Europæiske Union i overensstemmelse med den nye konsensus om udvidelse, som Det Europæiske Råd godkendte den 14.-15. december 2006, og efterfølgende konklusioner fra Rådet. Den er fortsat udtryk for en strategisk investering i fred, demokrati, velstand, sikkerhed og stabilitet i Europa. Rådet gentager, at det er et klart strategisk valg at tilslutte sig og forpligte sig til EU's centrale værdier og det europæiske perspektiv, og dette er afgørende for alle partnere, der ønsker at opnå EU-medlemskab. I tråd med dette forventer Rådet fortsat, at partnerne tager ejerskab og fuldt ud tilslutter sig, at demokrati, grundlæggende rettigheder og værdier og retsstatsprincippet kommer i første række, hvilket er til gavn for deres befolkning. Troværdigheden af disse tilsagn afhænger af meningsfuld gennemførelse af de nødvendige reformer og opnåelse af solide resultater understøttet af klar og konsekvent offentlig kommunikation.

* Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med UNSCR 1244/1999 og ICJ's udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

4. Rådet minder om Thessalonikidagsordenen samt Sofia-, Zagreb- og Brdoerklæringerne og gentager EU's uforbeholdne støtte til det europæiske perspektiv for Vestbalkan. EU vil styrke og intensivere sit engagement yderligere på alle niveauer for at støtte regionens politiske, økonomiske og sociale omstilling, herunder gennem fortsat bistand, der er baseret på håndgribelige fremskridt på retsstatsområdet og med socioøkonomiske reformer samt med partnernes overholdelse af EU's værdier, regler og standarder. I denne forbindelse ser Rådet frem til gennemførelsen af økonomi- og investeringsplanen for Vestbalkan og af den grønne dagsorden for Vestbalkan. For yderligere at puste nyt liv i og styrke den politiske dialog med regionen ser Rådet frem til afholdelsen af topmøder mellem EU og Vestbalkan som regelmæssige begivenheder. Rådet ser frem til afholdelsen af den første regeringskonference med Republikken Nordmakedonien og med Albanien snarest muligt efter Rådets godkendelse af forhandlingsrammerne. Tyrkiet er fortsat kandidatland og en vigtig partner på mange områder af fælles interesse.
5. I tråd med tidligere rådskonklusioner og inden for rammerne af de politiske Københavnskriterier og stabiliserings- og associeringsprocessen, der fortsat er den fælles ramme for forbindelserne med Vestbalkan, bekræfter Rådet på ny, i overensstemmelse med den nye konsensus om udvidelse fra 2006, behovet for **retfærdig og streng konditionalitet** og **princippet om egen fortjeneste**. I denne forbindelse understreger Rådet vigtigheden af at sikre, at EU kan fastholde og uddybe sin egen udvikling, herunder sin kapacitet til at optage nye medlemmer. Den reviderede udvidelsesmetode med endnu større fokus på grundlæggende reformer sigter mod at sætte skub i tiltrædelsesprocessen ved at gøre den mere forudsigelig, mere troværdig og mere dynamisk og til genstand for stærkere politisk styring på grundlag af objektive kriterier og streng positiv og negativ konditionalitet samt reversibilitet. Den er ved at blive integreret i de nye forhandlingsrammer og indgår i de nuværende forhandlingsrammer for Montenegro og Serbien, hvilket Rådet glæder sig over. I den forbindelse minder Rådet også om mulighederne for foranstaltninger til fremskyndet integration, forudsat at kandidatlandene gør yderligere og tilstrækkelige fremskridt med reformprioriteterne.

6. Rådet noterer sig den overordnede status for de igangværende reformbestræbelser blandt partnerne, som Kommissionen har rapporteret om, og understreger det presserende behov for, at de fokuserer på **grundlæggende reformer** for at løse en række vedvarende strukturelle mangler på områderne retsstatsforhold, grundlæggende rettigheder, styrkelse af de demokratiske institutioner og reform af den offentlige forvaltning samt på de økonomiske kriterier. Solide og vedvarende resultatlistor over gennemførte reformer og **konkrete og håndgribelige resultater** på disse vigtige områder er fortsat afgørende, navnlig for fastlæggelsen af det generelle tempo for tiltrædelsesforhandlingerne.
7. Rådet minder om, at **retsstatsprincippet** er en grundlæggende værdi, som EU bygger på, et centralt aspekt af den demokratiske omstilling, som står i centrum for både udvidelsesprocessen og stabiliserings- og associeringsprocessen, og det vigtigste benchmark, som fremskridtene hen imod EU-medlemskab vurderes i forhold til. Det er derfor afgørende, at partnernes fremskridt på dette område er solide, håndgribelige og irreversible. Selv om det anerkendes, at nogle partnere har gjort fremskridt på dette vigtige område, noterer Rådet sig med bekymring, at de indberettede mangler bekræfter, at dette er en af de største udfordringer. Manglen på troværdige fremskridt i mange tilfælde, og i nogle tilfælde endda tilbageskridt, hænger ofte sammen med manglende politisk vilje, mangel på retlig uafhængighed, institutionel modstand og udbredt korruption og organiseret kriminalitet: alt sammen centrale bekymringer, der skal prioriteres højt.

Rådet noterer sig, at der i de fleste tilfælde har været begrænsede fremskridt og endda stilstand på området beskyttelse af **grundlæggende rettigheder**. Der er fortsat behov for troværdige og reelle foranstaltninger til afhjælpning af de mange indberettede mangler. Særligt bekymrende er manglerne vedrørende børns rettigheder og rettigheder for samt ikkediskriminerende behandling af personer, der tilhører mindretal og personer i sårbare situationer såsom romaerne, personer med handicap, lesbiske, bøsser, biseksuelle, trans- og intersexpersoner (LGBTI) samt nationale mindretal. Med hensyn til ligestilling mellem kønnene skal styrkelse af kvinders og pigers indflydelse og status og fulde udøvelse af grundlæggende rettigheder sikres. Desuden er situationen med hensyn til **ytringsfrihed, mediefrihed og mediernes pluralisme** fortsat dybt bekymrende med begrænsede eller i de fleste tilfælde ingen fremskridt og i ét tilfælde endda fortsat alvorlige tilbageskridt. Det er fortsat nødvendigt at træffe hasteforanstaltninger for at beskytte disse vigtige grundpiller i demokratiet. Trusler, intimidering og angreb rettet mod medier, journalister og andre medieaktører skal imødegås beslutsomt. Det er ligeledes fortsat nødvendigt at gøre yderligere fremskridt med **reformen af den offentlige forvaltning**, navnlig afpolitisering og øget ansvarlighed og professionalisme, for at forbedre forvaltningen på alle niveauer.

Velfungerende og uafhængige demokratiske institutioner – et væsentligt element i velfungerende demokratier og en afgørende forudsætning for tiltrædelse af EU – er stadig en presserende udfordring. Rådet noterer sig, at fraværet af reel politisk vilje fortsat er hovedårsagen til de manglende væsentlige fremskridt eller endda tilbageskridt for så vidt angår troværdige og holdbare reformer på dette område. Rådet noterer sig med bekymring de mange tilfælde, hvor de demokratiske systemers korrekte funktion hindres eller undergraves. Det er fortsat af største betydning at afhjælpe de indberettede mangler, hvilket også kræver reformer på relaterede grundlæggende områder samt en inklusiv politisk dialog, og at sikre civilsamfundsorganisationer en stærkere rolle og frihed til at agere.

8. For så vidt angår de **økonomiske kriterier** udtrykker Rådet tilfredshed med og deler Kommissionens analyse. Rådet understreger, at gennemførelsen af både grundlæggende og strukturelle reformer fortsat er afgørende for den økonomiske genopretning og udvikling, da bestræbelserne på at bekæmpe korruption, forbedre retsstaten, øge gennemsigtigheden og styrke institutionerne og den sociale dialog også vil være til gavn for økonomierne. Rådet understreger i den forbindelse betydningen af fuld gennemsigtighed ved alle investeringer, navnlig investeringer, der indebærer udbudsprocedurer. Hvis partnernes økonomiske potentiale skal udnyttes, vil det også kræve fortsatte reformer af de økonomiske strukturer, der er identificeret i de økonomiske reformprogrammer. Gennemførelsen af reformerne i de økonomiske reformprogrammer og i de politiske retningslinjer, der vedtages i fællesskab med EU's medlemsstater, er derfor afgørende ikke blot for at forbedre konkurrenceevnen, fremme jobskabelsen og fremme social inklusion, men også for at sikre finanspolitisk holdbarhed og opfylde de økonomiske kriterier i tiltrædelsesprocessen og for at maksimere den potentielle virkning af EU's betydelige investeringspakke. **Den grønne dagsorden og bæredygtig konnektivitet** er nøglen til en bæredygtig genopretning samt til økonomisk integration i regionen og med EU, hvilket vil være til gavn for både virksomheder og den brede offentlighed. Rådet tilskynder alle partnere til at gennemføre foranstaltningerne i de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog mellem EU og Vestbalkan og Tyrkiet af 12. juli 2021 på grundlag af deres respektive økonomiske reformprogrammer. Rådet minder om, at EU fortsat er langt den største handelspartner for Vestbalkan og Tyrkiet for så vidt angår både import og eksport.
9. Rådet understreger det afgørende behov for at tackle **klimaændringer** i overensstemmelse med EU's klimarelaterede ambitioner, fremskynde tilpasningen til gældende EU-ret og styrke gennemførelsen af omstillingen til klimaneutrale, modstandsdygtige, bæredygtige, cirkulære og ressourceeffektive økonomier.

10. **Gode naboskabsforbindelser og regionalt samarbejde** er fortsat afgørende elementer i både udvidelsesprocessen og stabiliserings- og associeringsprocessen. Rådet ser med tilfredshed på de fremskridt, der er gjort, og gentager betydningen af inklusivt regionalt samarbejde, navnlig gennemførelsen af et **fælles regionalt marked på Vestbalkan**, der er baseret på EU's regler og standarder, hvilket vil være afgørende for at drage fuld fordel af regionens potentiale og af økonomi- og investeringsplanen. Der skal gøres en beslutsom indsats for at skabe **forsoning og regional stabilitet** samt for at finde og gennemføre endelige, inklusive og bindende løsninger på parternes bilaterale tvister og spørgsmål, der har rod i fortiden, i overensstemmelse med folkeretten og fastlagte principper, herunder aftalen om successionsspørgsmål og de resterende sager om savnede personer og spørgsmål vedrørende krigsforbrydelser. Nationale krigsforbrydelsessager bør behandles effektivt uden forskelsbehandling, herunder gennem meningsfuldt regionalt samarbejde og fuldt samarbejde med og støtte til arbejdet i den internationale residualmekanisme for krigsforbryderdomstole (International Residual Mechanism for Criminal Tribunals) og de specialiserede afdelinger. Rådet understreger, at der ingen tolerance er over for benægtelse af folkedrab, opflammende retorik eller lovprisning af krigsforbrydere fra nogen parter. Udtalelser og handlinger, som har en negativ indvirkning på de gode naboskabsforbindelser og på fredelig bilæggelse af tvister, skal undgås. Eksisterende bilaterale aftaler, herunder Prespaaftalen mellem Republiken Nordmakedonien og Grækenland og traktaten om venskab, godt naboskab og samarbejde mellem Republiken Nordmakedonien og Bulgarien, skal gennemføres i god tro.
11. Rådet betoner fortsat betydningen af at uddybe samarbejdet om udenrigspolitiske spørgsmål yderligere og Unionens forventninger om en øget tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, navnlig om spørgsmål, hvor vigtige fælles interesser er på spil, f.eks. om restriktive foranstaltninger og håndtering af hybride trusler. Tiltrædelse af EU er et valg, som kræver tilslutning til de principper, værdier og mål, som Unionen søger at fremme i og uden for sit umiddelbare nærområde, herunder at opnå fuld tilpasning til den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og afstå fra enhver handling, som strider mod den.

12. Rådet understreger fortsat vigtigheden af **strategisk kommunikation** og behovet for, at partnerne styrker deres modstandsdygtighed over for ondsindede hybridaktiviteter. De hybride trusler kræver et styrket og tættere samarbejde, herunder om cyberrobusthed, beskyttelse af kritisk infrastruktur, strategisk kommunikation og bekæmpelse af desinformation. Rådet opfordrer alle partnere til klart at formidle fordelene og forpligtelserne på vejen mod EU samt deres eget engagement i EU's værdier og relaterede nødvendige reformer. Fortsat engagement fra EU's og medlemsstaternes side, også med hensyn til at føre en mere strategisk kommunikationspolitik, både over for partnerne og EU's borgere, er stadig afgørende.
13. Terrorisme, radikaliserings og organiseret kriminalitet udgør fortsat alvorlige sikkerhedstrusler for EU og hele regionen. I tråd med tidligere konklusioner fra Det Europæiske Råd og Rådet gentager Rådet vigtigheden af at fortsætte og yderligere styrke samarbejdet om **terrorbekæmpelse**, navnlig med hensyn til fremmedkrigere og forebyggelse og bekæmpelse af radikaliserings. Der er fortsat behov for yderligere bestræbelser og en solid resultatliste i **kampen mod organiseret kriminalitet**. Rådet glæder sig over de indberettede positive eksempler og påpeger nødvendigheden af, at alle partnere finder effektive løsninger for at forhindre organiseret kriminalitet i at infiltrere deres økonomier. Der er behov for en større indsats for at forebygge alle former for radikaliserings, herunder af religiøs, etnisk-nationalistisk eller politisk art.
14. Med hensyn til **migration** roser Rådet partnerne på Vestbalkan for deres fortsatte indsats og generelt konstruktive samarbejde, som har givet tydelige resultater, og Tyrkiet for dets fortsat betydelige indsats for at modtage og opfylde behovene hos næsten 4 millioner flygtninge. Rådet gentager, at fuld og ikkediskriminerende gennemførelse af erklæringen fra EU og Tyrkiet og fortsat støtte til partnerne langs Vestbalkanruten er påkrævet. Der er behov for yderligere foranstaltninger fra partnernes side i overensstemmelse med EU-retten og internationale forpligtelser for at tackle migrationsudfordringerne.

15. Rådet minder om EU's fortsatte væsentlige **finansielle og tekniske bistand** til udvidelsesprocessen og stabiliserings- og associeringsprocessen, navnlig i form af instrumentet til førtiltrædelsesbistand (IPA), efter vedtagelsen af IPA III-forordningen i september 2021 med en finansieringsramme på 14 162 mia. EUR.

UDVIDELSE

MONTENEGRO

16. Rådet ser med tilfredshed på de overordnede fremskridt i tiltrædelsesforhandlingerne hidtil, hvor alle 33 screenede kapitler er åbnet, og tre er foreløbigt lukket, og på den enighed, der blev opnået på 13. regeringskonference i juni 2021 om elementerne i den reviderede udvidelsesmetode, der skal indgå i de nuværende forhandlingsrammer og anvendes på tiltrædelsesforhandlingerne med Montenegro. Prioriteten for yderligere fremskridt i tiltrædelsesforhandlingerne – og inden man bevæger sig i retning af foreløbig lukning af andre kapitler – er fortsat opfyldelse af de foreløbige benchmarks for retsstatsprincippet, der er fastsat i kapitel 23 og 24. Først når Montenegro opfylder de opstillede kriterier, kan EU fastsætte retsstatskravene som afsluttende benchmarks, som Montenegro skal opfylde, for at disse kapitler kan lukkes. Rådet gentager, at hele retsstatssystemet skal give mere konkrete resultater og en styrket og holdbar resultatliste. Som det også fremgår af forhandlingsrammen, er fremskridt med disse kapitler afgørende og vil fortsat være bestemmende for tempoet i tiltrædelsesforhandlingerne overordnet set. Rådet forventer, at Montenegro fortsætter sin vej mod tiltrædelse med større beslutsomhed. Rådet ser følgende som de vigtigste og mest presserende reformer, som Montenegro skal gennemføre.

17. Rådet tilskynder kraftigt Montenegro til at vise fast politisk vilje, overvinde polariseringen og levere konkrete resultater, navnlig inden for de kritiske områder **ytrings- og mediefrihed og bekæmpelse af korruption**, og til fortsat at afhjælpe de eksisterende mangler i håndteringen af sager om organiseret kriminalitet og beslaglæggelse og konfiskation af aktiver fra kriminelle aktiviteter. Rådet minder om behovet for at imødegå den stagnerende gennemførelse af de vigtigste reformer af retsvæsenet – herunder de vigtige og stadig udestående udnævnelser i centrale uafhængige institutioner og retsvæsenet. Rådet gentager også sin opfordring til Montenegro om at garantere et sikkert og gunstigt klima for ytringsfrihed og mediernes uafhængighed, bl.a. ved at intensivere bestræbelserne på at efterforske og opklare sager om angreb på journalister som en høj prioritet og ved effektivt at bekæmpe desinformation, chikane på internettet og hadefuldt tale. Det er afgørende at sikre, at public service-radio- og TV-virksomheder er uafhængige, og at etablere en effektiv selvreguleringsmekanisme, der omfatter alle medieorganisationer. Rådet understreger sine forventninger om et stærkt politisk tilsagn og ægte engagement fra alle relevante institutioner og aktører i alle disse bestræbelser.

Rådet tilskynder endvidere Montenegro til at **styrke institutionernes, navnlig retsvæsenets, uafhængighed** og udvise fast politisk vilje til at fortsætte arbejdet med **reform af den offentlige forvaltning** og styrke den administrative kapacitet. Rådet noterer sig i denne forbindelse, at Montenegro skal sikre meritbaserede ansættelser og fastholde EU-relateret ekspertise i sin administration for at støtte tiltrædelsesprocessen og forhandlingerne samt anvende gældende EU-ret.

18. Rådet understreger, at **valgreform** fortsat er afgørende for at styrke tilliden til valg, og opfordrer indtrængende alle parter til at udvise ansvar og indgå i en meningsfuld og inklusiv **politisk dialog i parlamentet** for at undgå yderligere polarisering af det politiske landskab.

19. Hvad angår **økonomiske reformer**, noterer Rådet sig, at covid-19-pandemien har ramt økonomien hårdt. Ikke desto mindre er det lykkedes regeringen fortsat at gennemføre nogle af de planlagte reformer og afbøde de finansielle risici, mens finanssektoren er forblevet stabil. Rådet tilskynder Montenegro til fuldt ud at gennemføre den politiske vejledning i de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog, herunder ved at nedbringe det offentlige budgetunderskud og den offentlige gældskvote, når opsvinget har bidt sig fast, forbedre den finanspolitiske styring og gennemsigtigheden og gennemføre strukturreformer.
20. Rådet værdsætter Montenegros fortsat konstruktive engagement i videreudviklingen af **det regionale samarbejde** og fremme af **gode naboskabsforbindelser**.
21. Rådet påskønner fortsat i høj grad Montenegros konsekvente samarbejde om udenrigspolitiske spørgsmål og navnlig dets fortsatte fulde tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**. Det ser også med tilfredshed på Montenegros fortsatte aktive deltagelse i EU-missioner og -operationer under **den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik**.

SERBIEN

22. Rådet ser med tilfredshed på de **overordnede fremskridt** i tiltrædelsesforhandlingerne hidtil, hvor 22 ud af 35 forhandlingskapitler er åbnet, og to kapitler er foreløbigt lukket, og på den enighed, der blev opnået på 12. regeringskonference i juni 2021 om elementerne i den reviderede udvidelsesmetode, der skal indgå i de nuværende forhandlingsrammer og anvendes på tiltrædelsesforhandlingerne med Serbien. Rådet understreger fortsat, at fremskridt inden for kapitlerne om retsstatsforhold og grundlæggende rettigheder samt normalisering af Serbiens forbindelser med Kosovo som fastsat i forhandlingsrammen fortsat er afgørende og vil være bestemmende for tempoet i tiltrædelsesforhandlingerne overordnet set.
23. Rådet noterer sig, at den serbiske regering fortsat erklærer EU-integration som sit strategiske mål, og opfordrer de serbiske myndigheder til konsekvent at forpligte sig til og fremme **EU's værdier** samt til at lægge større vægt på dette mål og proaktivt kommunikere positivt og utvetydigt om EU, som er Serbiens vigtigste politiske og økonomiske partner.

24. Rådet noterer sig de fremskridt, Serbien har gjort med hensyn til visse spørgsmål på retsstatsområdet, men også de samlede begrænsede fremskridt og fortsatte forsinkelser på en række andre områder. Rådet opfordrer Serbien til fortsat at vise politisk vilje til yderligere at fremskynde sine reformbestræbelser og til at levere konkrete og håndgribelige resultater på de **grundlæggende områder**. Rådet ser følgende som de vigtigste og mest presserende reformer, som Serbien skal gennemføre.

Serbien bør fokusere på at opfylde de foreløbige benchmarks for kapitel 23 og 24, herunder ved gennemførelse af de reviderede handlingsplaner for disse kapitler. **Retsvæsenets** uafhængighed og generelle effektivitet og effektiv reformgennemførelse på dette område kræver fortsat særlig opmærksomhed. Rådet hilser de hidtidige fremskridt med forfatningsreformen velkommen og opfordrer Serbien til at færdiggøre den i den igangværende valgperiode og i overensstemmelse med europæiske standarder og Venedigkommissionens henstillinger. Serbien skal opnå konkrete resultater og en overbevisende resultatliste med effektiv efterforskning, retsforfølgning og endelig domfældelse samt indefrysning og konfiskation af aktiver fra kriminelle aktiviteter, navnlig med hensyn til **sager om alvorlig og organiseret kriminalitet, herunder hvidvask af penge**. Serbien er nødt til at intensivere sin indsats for at bekæmpe **korruption**, herunder i sager på højt niveau.

Rådet anerkender, at mediestrategien og den tilhørende handlingsplan er blevet vedtaget, og opfordrer Serbien til at prioritere en effektiv gennemførelse heraf med respekt for bogstav og ånd i mediestrategiens målsætninger. Samtidig udtrykker Rådet alvorlig bekymring over de begrænsede fremskridt med hensyn til at forbedre det overordnede miljø for **ytringsfrihed**. Rådet gentager sin opfordring til Serbien om at garantere et sikkert miljø, der bidrager til uhindret udøvelse af ytringsfriheden og mediernes uafhængighed, hurtigst muligt, blandt andet ved at øge indsatsen for at efterforske tilfælde af trusler mod, intimidering af og vold mod journalister.

Serbien skal fortsat lægge særlig vægt på fuld overholdelse af **de grundlæggende rettigheder**, herunder beskyttelse af de mest sårbare grupper, og på ikkediskriminerende behandling af nationale mindretal i hele Serbien, især på områderne uddannelse, brug af mindretalssprog, adgang til medierne og gudstjenester på mindretalssprog, og skal aktivt efterforske og straffe forbrydelser, der er motiveret af had.

Rådet understreger behovet for at sikre **velfungerende demokratiske institutioner** og understreger, at valgreformer fortsat er afgørende for at styrke tilliden til valg. Det anerkender, at Serbien er begyndt at efterkomme de henstillinger, som OSCE/ODIHR længe har fremsat. Forud for det bebudede valg i 2022 er det afgørende, at alle disse centrale henstillinger gennemføres på en inklusiv og gennemsigtig måde baseret på bredere politisk konsensus. Det er vigtigt, at de foranstaltninger, der blev fastlagt i dialogen mellem partierne under ledelse af Europa-Parlamentet, også gennemføres. Der er stadig behov for effektivt at etablere et gunstigt miljø for udvikling og finansiering af **civilsamfundet**.

Rådet understreger fortsat betydningen af national håndtering af **krigsforbrydelser** opklaring af de resterende sager om savnede personer og fuldt samarbejde med den internationale residualmekanisme for krigsforbryderdomstole (International Residual Mechanism for Criminal Tribunals), herunder ved fuldt ud at acceptere og gennemføre dens domme og afgørelser hurtigst muligt. Der bør ikke være støtte til og heller ikke noget offentligt rum for dømte krigsforbrydere eller for forherligelse eller benægtelse af deres forbrydelser.

25. For så vidt angår **økonomiske reformer** noterer Rådet sig med tilfredshed de fortsatte fremskridt, der er gjort med at udvikle en fungerende markedsøkonomi, og at følgerne af covid-19-krisen med held blev afbødet ved hjælp af bl.a. et stærkt momentum før krisen og betydelige og rettidige finans- og pengepolitiske støtteforanstaltninger. Rådet tilskynder Serbien til fuldt ud at gennemføre den politiske vejledning i de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog og videreføre strukturreformerne af den offentlige forvaltning og statsejede virksomheder. Det er vigtigt at sikre, at gældende EU-ret om offentlige udbud overholdes fuldt ud. Rådet ser med tilfredshed på Serbiens indsats for at opfylde åbningsbenchmarkene i klynge 3 (Konkurrenceevne og inklusiv vækst) og vil fortsætte sin vurdering heraf.
26. Rådet gentager, at det er nødvendigt, at Serbien opfylder sin forpligtelse og gradvis intensiverer sine bestræbelser på at tilpasse sig **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik** i overensstemmelse med forhandlingsrammen og på holdbar og konkret vis som en prioritet fortsætter med at forbedre sine nuværende resultater.

27. Rådet hilser Serbiens fortsatte aktive deltagelse i og betydningsfulde bidrag til EU-missioner og -operationer under **den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik** velkommen.
28. Rådet gentager behovet for, at Serbien opfylder sin forpligtelse til at tilpasse sig **EU's fælles visumpolitik**.
29. Hvad angår den EU-støttede **dialog**, ser Rådet med tilfredshed på fortsættelsen af dialogen i juni 2021 og roser den særlige repræsentant og EUSR for dialogen mellem Beograd og Pristina og for andre regionale spørgsmål vedrørende det vestlige Balkan for deres engagement i den EU-støttede dialog. Rådet forventer, at Serbien indgår i den EU-støttede dialog i god tro og i kompromisets ånd med henblik på at nå frem til en samlet juridisk bindende aftale med Kosovo i overensstemmelse med folkeretten og gældende EU-ret. Denne aftale bør omhandle alle udestående spørgsmål og bidrage til regional stabilitet. Dette er af afgørende betydning, så Serbien og Kosovo hver især kan fortsætte deres vej mod EU. Rådet gentager sin stærke forventning om, at alle tidligere aftaler overholdes og gennemføres hurtigst muligt. Begge parter bør også undgå handlinger, der underminerer stabiliteten, og retorik, som ikke er befordrende for dialog.
30. Rådet hilser Serbiens engagement i aktivt at fremme **det regionale samarbejde** velkommen og tilskynder Serbien til at fortsætte indsatsen for at styrke **gode naboskabsforbindelser** og bidrage til stabilitet og forsoning.

TYRKIET

31. Rådet minder om, at Det Europæiske Råd den 24.-25. juni 2021 noterede sig Den Europæiske Unions strategiske interesse i stabile og sikre forhold i det østlige Middelhavsområde og i udviklingen af samarbejdsbaserede og gensidigt berigende forbindelser med Tyrkiet. Det Europæiske Råd så med tilfredshed på nedtrapningen i det østlige Middelhavsområde, og understregede, at den skal fortsættes, og gentog, at EU er rede til at gå i dialog med Tyrkiet på en gradvis, proportionel og reversibel måde på en række områder af fælles interesse med forbehold af de konditionaliteter, der blev fastsat af medlemmerne af Det Europæiske Råd den 25. marts 2021 og i tidligere konklusioner fra Det Europæiske Råd.
32. I betragtning af disse såvel som tidligere konklusioner fra Det Europæiske Råd er Rådet fortsat fast besluttet på at opretholde en åben og oprigtig dialog, at tackle fælles udfordringer og at samarbejde på vigtige områder af fælles interesse såsom migration, folkesundhed, klima, terrorbekæmpelse og regionale spørgsmål. Rådet noterer sig den nylige genoptagelse af dialogerne på højt plan mellem EU og Tyrkiet om flere af disse spørgsmål samt Tyrkiets ratificering af Parisaftalen om klimaændringer.
33. Rådet udtrykker sin anerkendelse af, at Tyrkiet fortsætter med at gøre en betydelig indsats for at modtage og opfylde behovene hos knap 4 millioner flygtninge. EU's fortsatte bistand til flygtninge og værtssamfund vil blive sikret rettidigt. **Erklæringen fra EU og Tyrkiet** viser fortsat resultater. Rådet minder om Det Europæiske Råd den 21.-22. oktober 2021, der opfordrede Tyrkiet til at sikre fuld og ikkediskriminerende gennemførelse af erklæringen fra EU og Tyrkiet fra 2016, herunder i forhold til Republikken Cypern. Effektiv grænseforvaltning og genoptagelse af tilbagesendelser prioriteres fortsat højt. En fuldstændig og effektiv gennemførelse af tilbagetagelsesaftalen mellem EU og Tyrkiet og samarbejde på området retlige og indre anliggender med alle EU's medlemsstater er fortsat af afgørende betydning.

34. Rådet gentager sin alvorlige bekymring over de yderligere og dybt foruroligende tilbageskridt på områderne demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder, herunder ytringsfriheden, samt den systemiske mangel på uafhængighed i retsvæsenet. En række restriktive foranstaltninger, der blev truffet under undtagelsestilstanden, er blevet indarbejdet i lovgivningen og har en markant negativ indvirkning på befolkningen i Tyrkiet. Civilsamfundet og dets organisationer arbejder fortsat under pres i et stadig mere udfordrende miljø. Den systemiske mangel på uafhængighed og det unødige pres på retsvæsenet kan ikke tolereres, og det kan de igangværende restriktioner, tilbageholdelser, fængslinger og andre foranstaltninger, der er rettet mod journalister, akademikere, medlemmer af politiske partier, herunder parlamentarikere, advokater, menneskerettighedsforkæmpere, brugere af sociale medier og andre, som udøver deres grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, heller ikke. Rådet understreger, hvor vigtigt det er, at valgprocessens lovlighed og integritet respekteres, navnlig på baggrund af de talrige anholdelser, afsættelser og udskiftninger af demokratisk valgte kommunale borgmestre, og det, at de er rettet mod oppositionspartierne og deres medlemmer. Rådet gentager sin alvorlige bekymring over den indberettede fortsatte negative udvikling på disse områder, minder om de internationale standarder og de forpligtelser, som Tyrkiet har tilsluttet sig og forpligtet sig til, og opfordrer Tyrkiet til hurtigst muligt at vende de negative tendenser og på troværdig vis afhjælpe de mange alvorlige mangler, som er påpeget i Kommissionens rapport. Tyrkiet bør også øge sit samarbejde med Europarådet og dets relevante organer og institutioner og forholde sig til deres vigtigste henstillinger, fuldt ud gennemføre den europæiske menneskerettighedskonvention og andre internationale menneskerettighedsinstrumenter, som Tyrkiet er part i, samt gennemføre alle Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme i overensstemmelse med artikel 46 i den europæiske menneskerettighedskonvention.
35. Med hensyn til **økonomiske reformer** noterer Rådet sig, at der fortsat er alvorlig bekymring over, hvordan landets markedsøkonomi fungerer. Svagheder i den institutionelle og politiske koordinering har undergravet troværdigheden og effektiviteten af myndighedernes foranstaltninger, og ubalancerne er taget betydeligt til, hvilket har resulteret i ustabilitet på de finansielle markeder, har haft en dybt negativ indvirkning på arbejdsmarkedet og større fattigdom. Rådet tilskynder Tyrkiet til fuldt ud at gennemføre de politiske retningslinjer i **de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog**. De regulerende myndigheders uafhængighed, som f.eks. centralbankens, har særlig betydning.

Rådet minder endvidere om, at Tyrkiet skal opfylde sine forpligtelser med hensyn til gennemførelsen af **toldunionen mellem EU og Tyrkiet** og sikre, at den anvendes effektivt i forhold til alle medlemsstater. Rådet beklager Tyrkiets fortsatte tilsidesættelse af sine forpligtelser i henhold til toldunionen mellem EU og Tyrkiet og minder om, at handelshindringer eller tilsvarende, der ikke er i overensstemmelse hermed, straks bør fjernes.

36. Rådet gentager sin opfordring til Tyrkiet om gradvis at tilpasse sig **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik** og om som en prioritet at vende den tiltagende negative tendens og minder om sin holdning vedrørende medlemsstaters tiltrædelse af internationale organisationer. Rådet noterer sig med bekymring, at Tyrkiets udenrigspolitik i stigende grad har været på kant med EU's prioriteter så vidt angår den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder for så vidt angår Libyen og operation IRINI. I overensstemmelse med EU's og Tyrkiets fælles interesse i regional fred og stabilitet forventer Rådet, at Tyrkiet og alle aktører bidrager positivt til løsningen af regionale kriser.
37. Rådet forventer fortsat, at Tyrkiet utvetydigt forpligter sig med hensyn til **gode naboskabsforbindelser**, internationale aftaler og fredelig bilæggelse af tvister, om nødvendigt med bistand fra Den Internationale Domstol.

Rådet opfordrer som anført i dets konklusioner af 11. december 2006, 26. juni 2018 og 18. juni 2019, som Det Europæiske Råd efterfølgende godkendte, samt i erklæringen af 21. september 2005 Tyrkiet til at opfylde sine forpligtelser i henhold til forhandlingsrammen, herunder fuld, ikkediskriminatorisk gennemførelse af tillægsprotokollen til associeringsaftalen over for alle medlemsstater. Rådet gentager, at anerkendelse af samtlige medlemsstater er afgørende. Tyrkiet skal stoppe alle trusler og handlinger, som skader gode naboskabsforbindelser, normalisere sine forbindelser med Republikken Cypern og respektere alle EU-medlemsstaters suverænitet over deres søterritorium og luftrum samt alle deres suveræne rettigheder, herunder bl.a. retten til at efterforske og udnytte naturressourcer, i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten, herunder De Forenede Nationers havretskonvention (UNCLOS).

38. EU er fortsat fast besluttet på at finde en samlet løsning på **det cypriotiske problem**. Det minder om, at det fortsat er afgørende i denne henseende, at Tyrkiet giver tilsagn om og bidrager til en fredelig løsning, herunder de eksterne aspekter, inden for rammerne af FN på grundlag af en føderation bestående af to zoner og to samfund med politisk ligestilling i overensstemmelse med alle FN's Sikkerhedsråds relevante resolutioner og under overholdelse af de principper, som EU bygger på, samt gældende EU-ret. Rådet beklager, at det uformelle møde i april 2021 i Genève i FN-regi ikke har banet vej for en genoptagelse af formelle forhandlinger. EU vil fortsat spille en aktiv rolle til støtte for denne proces.

Rådet fordømmer Tyrkiets ensidige handlinger i forbindelse med Varosha, som er i strid med FN's Sikkerhedsråds resolutioner, og minder om betydningen af Varoshas status og behovet for fuld overholdelse af FN's Sikkerhedsråds resolutioner, navnlig resolution 550, 789 og 1251, som understreget af Det Europæiske Råd den 24. juni 2021. Rådet opfordrer ligeledes til omgående omgørelse af disse handlinger og omgørelse af alle de skridt, der er taget med hensyn til Varosha siden oktober 2020.

39. Rådet konstaterer med beklagelse, at Tyrkiet bevæger sig længere og længere væk fra Den Europæiske Union, og minder om sine tidligere konklusioner, hvori det blev konstateret, at Tyrkiets tiltrædelsesforhandlinger derfor reelt er gået i stå, og at yderligere kapitler hverken kan åbnes eller lukkes.

STABILISERINGS- OG ASSOCIERINGSPROCESSEN

REPUBLIKKEN NORDMAKEDONIEN

40. Rådet hilser det velkommen, at Republikken Nordmakedonien fortsat er fast besluttet på at fremme EU's reformdagsorden, hvilket har banet vejen for beslutningen om at indlede tiltrædelsesforhandlinger i marts 2020. Rådet ser frem til afholdelsen af den første regeringskonference med Republikken Nordmakedonien snarest muligt efter Rådets godkendelse af forhandlingsrammerne.

41. Rådet noterer sig, at lokal**valget** den 17. og den 31. oktober 2021 ifølge OSCE/ODIHR omfattede konkurrerende kandidater, og at de grundlæggende frihedsrettigheder blev respekteret. Talrige mangler i de retlige rammer understreger imidlertid behovet for omfattende revision af valglovgivningen. Rådet understreger betydningen af fortsat at tage fat på de resterende henstillinger fra OSCE/ODIHR og Venedigkommissionen på en rettidig og inklusiv måde.
42. Rådet ser med tilfredshed på, at der er gjort fremskridt med hensyn til **retsstatsprincippet**, herunder bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet, og på regeringens tilsagn om at opretholde og fremskynde gennemførelsen af EU-relaterede reformer. Bæredygtigheden af disse strukturreformer er en langsigtet proces, der kræver et vedvarende engagement fra både regeringens og oppositionens side. Rådet opfordrer alle parter til at fortsætte med at styrke det nuværende reformtempo og forbedre den konstruktive dialog.
43. Hvad angår **retsvæsenet**, hilser Rådet velkommen, at der er gjort visse fremskridt med gennemførelsen af strategien for reform af retsvæsenet, hvorved der er taget yderligere fat på henstillingerne fra Venedigkommissionen og den højtstående ekspertgruppe vedrørende systemiske retsstatsspørgsmål. Rådet understreger, at fokus skal være på fortsat gennemførelse af eksisterende strategier og love og anvendelse af de værktøjer, der allerede er indført, i overensstemmelse med EU's standarder. Retssystemets uafhængighed, professionalisme og upartiskhed skal sikres på grundlag af de fremskridt, der allerede er gjort. Rådet noterer sig bestræbelserne på fortsat at bekæmpe korruption og organiseret kriminalitet, herunder i forbindelse med sager på højt niveau. Rådet understreger behovet for at sikre systematisk gennemførelse af den ajourførte handlingsplan for strategien for reform af retsvæsenet og personalestrategierne for retsvæsenet og anklagemyndigheden. Rådet understreger betydningen af, at de pågældende institutioner følger op på henstillingerne fra den statslige kommission for forebyggelse af korruption, som har været særligt proaktiv med hensyn til at forebygge korruption. Rådet opfordrer Republikken Nordmakedonien til at fortsætte bestræbelserne på at styrke ytringsfriheden og journalisters sikkerhed yderligere.

44. Rådet noterer sig, at der er gjort visse fremskridt på området **den offentlige forvaltning**. Det er fortsat afgørende at sikre, at principperne om gennemsigtighed, merit og ligelig repræsentation respekteres, bl.a. gennem forbedringer og gennemførelse af de lovgivningsmæssige rammer.
45. Landet har gennemført en omfattende reform af sine efterretnings- og sikkerhedstjenester i samarbejde med NATO og de strategiske partnere. Rådet understreger, at kapaciteten med hensyn til parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne skal styrkes.
46. Rådet hilser det velkommen, at Republikken Nordmakedonien fortsat spiller en aktiv og konstruktiv rolle i håndteringen af blandede **migrationsstrømme** ved at samarbejde effektivt med nabolandene og EU-medlemsstaterne.
47. Hvad angår **økonomiske reformer**, opfordrer Rådet Republikken Nordmakedonien til at fortsætte bestræbelserne på at opfylde kravene vedrørende EU's indre marked og klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Det opfordrer i øvrigt Republikken Nordmakedonien til fuldt ud at gennemføre den politiske vejledning i de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog ved at gennemføre effektive og velkoordinerede strukturreformer.
48. Rådet hilser det velkommen, at folketællingen blev afsluttet den 30. september 2021, og noterer sig, at resultaterne kan forventes offentliggjort i de kommende måneder.
49. **Gode naboskabsforbindelser** og **regionalt samarbejde** er fortsat afgørende elementer i både udvidelsesprocessen og stabiliserings- og associeringsprocessen. Rådet minder om punkt 2 i Rådets konklusioner fra marts 2020 og betydningen af at opnå konkrete resultater og gennemføre bilaterale aftaler i god tro, herunder Prespaaftalen med Grækenland og traktaten om godt naboskab med Bulgarien.

50. Rådet udtrykker også tilfredshed med, at der er sket en væsentligt øget tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, hvilket viser en positiv tendens og afspejler landets valg af strategisk kurs. Rådet opfordrer landet til at vedblive med at forbedre sin FUSP-tilpasning. Det ser også med tilfredshed på Republikken Nordmakedoniens fortsatte aktive deltagelse i EU-missioner og operationer under den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik.

ALBANIEN

51. Rådet hilser det velkommen, at Albanien fortsat er fast besluttet på at fremme EU's reformdagsorden, hvilket har banet vejen for beslutningen om at indlede tiltrædelsesforhandlinger med EU i marts 2020. Rådet ser frem til afholdelsen af den første regeringskonference med Albanien snarest muligt efter Rådets godkendelse af forhandlingsrammerne.
52. Rådet noterer sig, at parlamentsvalget i april 2021 generelt var velorganiseret, og minder om, at valget blev afholdt på grundlag af de nye valgregler efter en omfattende reform i overensstemmelse med OSCE/ODIHR's henstillinger. Rådet opfordrer også til videre gennemførelse af de resterende henstillinger fra OSCE/ODIHR. Rådet understreger, at den inklusive og konstruktive politiske dialog i landet fortsat er afgørende, og i den forbindelse hilser Rådet oppositionens tilbagevenden til parlamentet velkommen.

Rådet ser med tilfredshed på de gode fremskridt, som Albanien har gjort i forbindelse med **retsstatsprincippet**, især ved at gennemføre den omfattende reform af retsvæsenet, som er skredet støt fremad, og ved at styrke bekæmpelsen af korruption og organiseret kriminalitet. De nyoprettede særlige strukturer til bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet har allerede vist de første positive resultater. Bestræbelserne på at etablere en solid resultatliste skal fortsætte, herunder med hensyn til korruption på højt niveau og organiseret kriminalitet gennem proaktiv efterforskning og endelige domme og ved videre gennemførelse af handlingsplanen til opfølgning af henstillingerne fra Den Finansielle Aktionsgruppe, og det samme gælder det gode samarbejde med de relevante myndigheder i medlemsstaterne.

Rådet hilser det velkommen, at screeningen er skredet støt fremad og har givet konkrete resultater, og opfordrer de albanske myndigheder til at fortsætte alle bestræbelserne på at muliggøre en vellykket afslutning på processen. Rådet glæder sig over, at højesteret igen fungerer, idet den har genvundet et tilstrækkeligt beslutningsdygtigt antal medlemmer til at kunne gøre fremskridt med afgørelse af sager, om end yderligere udnævnelser bør fortsætte med henblik på at besætte alle resterende ledige stillinger. Rådet glæder sig også over, at forfatningsdomstolen har genvundet hele sin funktion gennem yderligere udnævnelser.

Hvad angår grundlæggende rettigheder, noterer Rådet sig med tilfredshed den igangværende indsats for at gennemføre en omfattende landsektorreform og konsolidere ejendomsrettighederne og opfordrer myndighederne til at fortsætte arbejdet med denne indsats, på en gennemsigtig måde ved at afholde høringer med alle relevante interessenter, herunder ved at reagere på tilfælde af dokumentfalsk, og hurtigt at gøre fremskridt i processen for registrering og erstatning. Rådet ser med tilfredshed på vedtagelsen af loven om folketælling og ser frem til en gnidningsløs gennemførelse af den i fuld åbenhed og i overensstemmelse med internationale standarder. Rådet ser også med tilfredshed på vedtagelsen af den afledte lovgivning vedrørende rammeloven om beskyttelse af nationale mindretal fra 2017 og opfordrer indtrængende Albanien til hurtigt at vedtage og gennemføre de udestående forskrifter i overensstemmelse med europæiske standarder og med inddragelse af alle relevante interessenter.

Desuden opfordrer Rådet Albanien til at genoptage bestræbelserne på at gøre konkrete fremskridt med hensyn til ytringsfrihed og journalisters sikkerhed. Rådet gentager vigtigheden af at sikre, at ændringer af medieloven er i overensstemmelse med Venedigkommissionens henstillinger og internationale standarder, hvis loven skal behandles yderligere af parlamentet. Rådet ser også med tilfredshed på de konkrete fremskridt, der er gjort med reformen af den offentlige forvaltning, og opfordrer Albanien til beslutsomt at fortsætte sine bestræbelser på dette område. Der skal ske en forbedring af koordineringen inden for **den offentlige forvaltning**, navnlig af integrering af politikplanlægnings- og budgetlægningsprocesserne, samt af EU-integrationsspørgsmål. Oprettelsen af nye kontorer skal udgøre et inklusivt fremskridt med inddragelse af civilsamfundsorganisationer og skal bidrage til magtdeling og effektivitet.

53. Hvad angår **migration**, er Albanien det første land på Vestbalkan, hvor statusaftalen om den europæiske grænse- og kystvagt er trådt i kraft. Den første fælles operation uden for EU med Frontex har vist sig at være en succes. Det samlede antal af grundløse asylansøgninger fra albanske statsborgere i EU er faldet betydeligt, men skal overvåges nøje og kræver en løbende og vedholdende indsats fra de albanske myndigheders side.
54. Hvad angår **økonomiske reformer**, noterer Rådet sig, at arbejdsløsheden, inden jordskælvet i november 2019 og det eksterne chok i 2020 forårsaget af covid-19-pandemien, fortsatte med at falde til et rekordlavt niveau, at eksporten steg, og at den offentlige gælds andel af BNP fortsat blev mindre, selv om den stadig er på et højt niveau. Rådet opfordrer Albanien til fuldt ud at gennemføre den politiske vejledning i de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog ved gradvis at nedbringe den offentlige gældskvot, ved at forbedre den finanspolitiske styring og gennemsigtighed og ved at gennemføre effektive og velkoordinerede strukturreformer.
55. Rådet ser med tilfredshed på Albaniens fortsatte konstruktive engagement i **det regionale samarbejde**. Rådet ser også med tilfredshed på, at Albanien har fortsat dialogen for at sikre **gode naboskabsforbindelser**, som stadig er afgørende.
56. Rådet påskønner i høj grad Albaniens fortsatte samarbejde og fulde tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik**, og at dette har været konsekvent over tid. Det ser også med tilfredshed på Albaniens fortsatte aktive deltagelse i EU-missioner og -operationer under den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik.

BOSNIEN-HERCEGOVINA

57. Rådet beklager dybt den langvarige politiske krise i landet, som har hindret yderligere fremskridt med reformer i 2021, og fordømmer blokeringen af de statslige institutioner. Rådet opfordrer indtrængende alle politiske ledere til at afholde sig og afstå fra provokerende og splittende retorik og handlinger, herunder at sætte spørgsmålstegn ved landets suverænit, enhed og territoriale integritet.

Retorik og initiativer, der tager sigte på at tilbagerulle reformer og trække sig ud af statslige institutioner, er uacceptable og bringer landets tilpasning til EU-retten og det politiske engagement i EU-integration i fare. Alle politiske ledere er nødt til som en prioritet at engagere sig i en dialog for at komme ud af dødvandet.

Rådet noterer sig de meget begrænsede fremskridt med reformer, og anerkender de skridt, der er taget, herunder afholdelsen af lokalvalget i Mostar i december 2020, det første siden 2008, og det parlamentariske stabiliserings- og associeringsudvalg samt anvendelsen på alle forvaltningsniveauer af handlingsplanen om reform af den offentlige forvaltning og strategier for offentlig økonomistyring.

58. Rådet opfordrer indtrængende de politiske ledere i Bosnien-Hercegovina til at gøre en fælles indsats for at opfylde alle **14 nøgleprioriteter**, der er identificeret i Kommissionens udtalelse om Bosnien-Hercegovinas ansøgning om EU-medlemskab, som Rådet godkendte i 2019, og som er i overensstemmelse med alle borgeres interesse i at bevæge sig i retning af Den Europæiske Union. Rådet udtrykker sin påskønnelse og bekræfter på ny sin støtte til den indsats, som gøres af EU's særlige repræsentant i denne henseende. Kun ved at gennemføre reformer kan Bosnien-Hercegovina nærme sig EU.
59. Med hensyn til de institutionelle mekanismer, der blev indført ved Daytonfredsaftalen, skal Bosnien-Hercegovina gennemføre yderligere forfatnings- og valgreformer for at sikre alle borgerne ligestilling og ikkeforskelsbehandling, navnlig ved at gennemføre retspraksis efter Sejdić-Finci-afgørelsen fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (ECHR). Rådet understreger, at der ikke bør træffes lovgivningsmæssige eller politiske foranstaltninger, som gør gennemførelsen af Sejdić-Finci-afgørelsen og relaterede ECHR-afgørelser mere vanskelig eller forværrer splittelserne yderligere. Rådet gentager sin opfordring til en inklusiv proces med begrænsede forfatnings- og valgreformer gennem reel dialog og i overensstemmelse med europæiske standarder for at udelukke alle former for ulighed og forskelsbehandling i valgprocessen. Rådet understreger, at en række af forfatningsdomstolens afgørelser endnu ikke er fuldbyrdet fuldt ud. I den forbindelse opfordrer Rådet den tværinstitutionelle arbejdsgruppe til hurtigt at genoptage sit arbejde og fremlægge sine reformforslag forud for afstemningen for at forbedre valgreglerne.

60. Rådet opfordrer endvidere Bosnien-Hercegovina til at tage fat på de reformer, der har til formål at forbedre landets lovgivningsmæssige og institutionelle rammer, så de opfylder kravene med henblik på EU-medlemsskab.

Rådet forventer, at Bosnien-Hercegovina tager afgørende skridt inden for **reform af den offentlige forvaltning** ved at sikre en professionel og afpolitiseret offentlig tjeneste og en koordineret landsdækkende tilgang til politikudformning.

Rådet understreger betydningen af at forebygge og **bekæmpe korruption og organiseret kriminalitet** og beklager, at der ikke er gjort fremskridt med behandlingen af de centrale prioriteter i udtalelsen og konklusionerne i ekspertrapporten om spørgsmål vedrørende retsstatsprincippet. Rådet understreger behovet for, at myndighederne arbejder for at styrke **retsstatsprincippet**. Med henblik herpå opfordrer Rådet indtrængende Bosnien-Hercegovina til hurtigt at vedtage ændringer af loven om det høje domstols- og anklageråd med henblik på at indføre integritetsforanstaltninger i retsvæsenet. Rådet minder også om behovet for, at Bosnien-Hercegovina hurtigst muligt tilpasser sin lovgivning om offentlige udbud og interessekonflikter til europæiske standarder.

61. Rådet beklager de manglende fremskridt med hensyn til **ytringsfrihed** og journalisters sikkerhed og opfordrer Bosnien-Hercegovina til at øge bestræbelserne, hvad angår menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene og ikkeforskelsbehandling.
62. Rådet ser med tilfredshed på de positive skridt, der er taget med henblik på at forbedre **migrationsstyringen** og koordineringen, og understreger, at denne indsats skal videreføres og styrkes. Bosnien-Hercegovina skal stille tilstrækkelig og passende indkvartering til rådighed for alle i nød i hele landet. Myndighederne skal vedtage en strategi med tilhørende budget og sikre en effektiv koordinering på alle niveauer af kapaciteten til forvaltning af landegrænserne og migrationsstyring, samt at asylsystemet fungerer, for at håndtere migrationsudfordringerne på effektiv vis.

63. Hvad angår **økonomiske reformer**, noterer Rådet sig, at landet har gjort begrænsede fremskridt med etableringen af en velfungerende markedsøkonomi og med hensyn til sin evne til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i EU. Rådet opfordrer Bosnien-Hercegovina til fuldt ud at gennemføre den politiske vejledning i de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog ved at forbedre analyse-, planlægnings- og koordineringskapaciteten for at styrke den landsdækkende makroøkonomiske politikformulering og gennemførelsen af effektive og velkoordinerede strukturreformer, som kan afbøde virkningerne af et fragmenteret hjemmemarked og fremme investeringer. Rådet minder om, at det er nødvendigt at sikre overholdelse af stabiliserings- og associeringsaftalen (SAA) og afholdelse af regelmæssige møder mellem SAA-organerne.
64. Endvidere bekræfter Rådet på ny sit fulde engagement i EU-perspektivet for Bosnien-Hercegovina som et samlet, forenet og suverænt land. Efter 25-årsdagen for folkedrabet i Srebrenica og Dayton-Paris-fredsftalerne sidste år opfordrer Rådet alle politiske aktører i Bosnien-Hercegovina til at overvinde den splittende retorik, der har rødder i fortiden, bringe lovprisningen af dømte krigsforbrydere til ophør og aktivt fremme forsoning.
65. Rådet opfordrer Bosnien-Hercegovina til aktivt at engagere sig yderligere i opbygningen af **regionalt samarbejde og gode naboskabsforbindelser**.
66. Rådet beklager Bosnien-Hercegovinas brat aftagende tilpasning til **EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik** og opfordrer indtrængende landet til at prioritere at vende denne negative tendens. Det ser til gengæld med tilfredshed på Bosnien-Hercegovinas fortsatte aktive deltagelse i EU-missioner og operationer under den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik. Rådet ser også med tilfredshed på forlængelsen af mandatet for EUFOR ALTHEA, som fortsat støtter Bosnien-Hercegovinas myndigheder i at opretholde et trygt og sikkert miljø for alle borgere. Rådet udtrykker sin støtte til den højtstående repræsentants og hans kontors rolle og mandat med henblik på at opfylde 5+2-dagsordenen.

KOSOVO

67. Rådet bifalder, at den nye regering, som blev valgt i marts 2021, har bekræftet Kosovos strategiske tilsagn om landets europæiske kurs og relaterede reformer. Rådet gentager betydningen af, at gennemførelsen af **stabiliserings- og associeringsaftalen (SAA)** mellem EU og Kosovo fortsættes, og ser med tilfredshed på iværksættelsen af anden fase af **den europæiske reformdagsorden**. Rådet opfordrer til, at den gennemføres, og understreger det presserende behov for, at Kosovo fremskynder reformprocesserne, i overensstemmelse med europæiske standarder og med henblik på at skabe resultater til gavn for Kosovos borgere, i betragtning af de begrænsede fremskridt, der hidtil er gjort.
68. Rådet hilser det velkommen, at det tidlige parlamentsvalg den 14. februar 2021 og lokalvalget den 17. oktober og den 14. november var velorganiserede og gennemsigtige. De omfattede også konkurrerende kandidater, undtagen i kosovoserbiske områder. Rådet forventer, at de gentagne mangler i valgprocessen bliver imødegået, og at henstillingerne fra EU's valgobservationsmissioner i tilknytning hertil gennemføres med en større forståelse af situationens alvor.
69. Rådet ser med tilfredshed på de skridt, regeringen har taget med hensyn til at fremlægge en reformdagsorden vedrørende bekæmpelse af korruption. Det opfordrer Kosovo til at intensivere bestræbelserne på at styrke **retsstaten** og fortsat optrappe bekæmpelsen af korruption, optrappe bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og fortsætte reformen af den offentlige forvaltning på grundlag af Kosovos hidtidige resultater og i overensstemmelse med europæiske og internationale standarder. Rådet opfordrer myndighederne til at gøre fremskridt med gennemførelsen af den eksisterende lovgivning, vedtage en samlet tilgang til gennemførelse af reform af retsvæsenet og af korruptionsbekæmpelsen i overensstemmelse med europæiske standarder og til fortsat at gøre fremskridt med resultater med hensyn til bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet på højt niveau.

70. Rådet understreger behovet for, at Kosovo fortsat engagerer sig i de specialiserede afdelinger som et vigtigt bevis på dets engagement med hensyn til retsstaten og afskaffelse af straffrihed. De eksisterende retlige rammer gør det muligt reelt at efterforske og retsforfølge alle påståede krigsforbrydelser. I den forbindelse sætter Rådet pris på de specialiserede afdelingers arbejde, som har ført til de første retssager, der finder sted i år i Haag.
71. Rådet ser med tilfredshed på forlængelsen af **EULEX'** mandat, som der blev opnået gensidig enighed om i juni 2021, og Rådet understreger behovet for, at Kosovo fortsat samarbejder tæt og effektivt med EULEX. Det opfordrer også Kosovo til at fortsætte samarbejdet med relevante internationale aktører.
72. Rådet opfordrer Kosovo til at udfolde yderligere bestræbelser på fuldt ud at gennemføre de retlige rammer for grundlæggende rettigheder i overensstemmelse med europæiske standarder og til at forbedre koordineringen og tilsynet. Der skal navnlig gøres mere for at sikre fuld beskyttelse af kulturarven og den religiøse arv, beskyttelse af rettighederne for personer fra de befolkningsgrupper, der ikke tilhører flertallet, herunder romaer og ashkalier, og fordrevne, samt kønsligestilling i praksis. De eksisterende menneskerettighedsmekanismer skal styrkes yderligere.
73. Rådet opfordrer Kosovo til at fremme effektiv gennemførelse af **reformer af den offentlige forvaltning** og forvaltningen af de offentlige finanser, navnlig ved at vedtage en ny strategi for reform af den offentlige forvaltning for perioden 2021-2026 og ændringer af tjenestemandsoordningen med henblik på en mere ansvarlig og borgerorienteret offentlig forvaltning.
74. Med hensyn til **økonomiske reformer** minder Rådet om længerevarende strukturelle problemer såsom den manglende økonomiske diversificering, afhængigheden af eksterne finansielle strømme, udbredt uformel økonomi og lave niveauer for aktivitet og beskæftigelse. Rådet ser med tilfredshed på regeringens tilsagn om at ville håndtere disse udfordringer og opfordrer Kosovo til fuldt ud at gennemføre den politiske vejledning i de fælles konklusioner fra den økonomiske og finansielle dialog ved at forbedre den finanspolitiske styring og ved at gennemføre effektive og velkoordinerede strukturelle reformer.

75. Hvad angår den EU-støttede **dialog**, ser Rådet med tilfredshed på fortsættelsen af dialogen i juni 2021 og roser den særlige repræsentant og EUSR for dialogen mellem Beograd og Pristina og for andre regionale spørgsmål vedrørende det vestlige Balkan for deres engagement i den EU-støttede dialog. Rådet forventer, at Kosovo indgår i den EU-støttede dialog i god tro og i kompromisets ånd med henblik på at nå frem til en samlet juridisk bindende aftale med Serbien i overensstemmelse med folkeretten og gældende EU-ret. Denne aftale bør omhandle alle udestående spørgsmål og bidrage til regional stabilitet. Dette er af afgørende betydning, så Kosovo og Serbien hver især kan fortsætte deres vej mod EU. Rådet gentager sin stærke forventning om, at alle tidligere aftaler overholdes og gennemføres hurtigst muligt. Begge parter bør også undgå handlinger, der underminerer stabiliteten, og retorik, som ikke er befordrende for dialog.
76. Rådet minder om, at fremskridtene med hensyn til normalisering af forbindelserne med Serbien er et væsentligt princip i stabiliserings- og associeringsaftalen, der understøtter udviklingen af forbindelserne og samarbejdet mellem EU og Kosovo.
77. Rådet minder om betydningen af regionalt samarbejde og gode naboskabsforbindelser og opfordrer Kosovo til at deltage aktivt og konstruktivt i aktiviteter vedrørende **regionalt samarbejde**.
78. Rådet anerkender betydningen af **visumliberalisering** for Kosovos borgere. Kommissionen fremsatte i maj 2016 et formelt forslag om at sætte Kosovo på listen over de tredjelande, hvis statsborgere er fritaget for visumpligten inden for Schengen, og fremlagde i juli 2018 en rapport om opfyldelsen af de resterende benchmarks. Kommissionens forslag, som Europa-Parlamentet tilsluttede sig ved førstebehandlingen i marts 2019, er fortsat til behandling i Rådet.
-